

Tjänsteutlåtande

Utfärdat 2024-02-14

Ärendenummer SLK-2024-00223

Handläggare

Lena Risfelt

Telefon: 031-368 03 61

E-post: lena.risfelt@stadshuset.goteborg.se

Redovisning av uppdrag att redovisa antalet friköp av jordbruksmark som upplåts med arrende och utfallet av dessa förfrågningar

Förslag till beslut

I kommunstyrelsen och kommunfullmäktige:

1. Redovisning av kommunfullmäktiges uppdrag 2021-04-22 § 6 att, efter den pågående översyn av nuvarande fastighetsinnehav slutförts, avyttra jordbruksmark som inte är föremål för någon form av framtida stadsutveckling och som omfattas av ett skydd mot ändrad användning i annan ägares hand, antecknas och förklaras fullgjort.
2. Redovisning av kommunfullmäktiges uppdrag 2023-01-26 § 11 att redovisa hur många intressenter det funnits kring att köpa stadens jordbruksmark samt motivering till utfallet av eventuella förfrågningar antecknas och förklaras fullgjort.

Sammanfattning

Exploateringsnämnden återrapporerar kommunfullmäktiges uppdrag 2023-01-26 § 11 att redovisa antalet friköp av jordbruksmark som upplåts med arrende och utfallet av dessa förfrågningar. Ärendet omfattar ytterligare ett uppdrag givet av kommunfullmäktige 2021-04-22 § 6 som inte förklarades fullgjort i samband med samlingsärende inom uppföljning november 2022.

Exploateringsnämnden beslutade 2024-02-05 § 21 att återrapporera kommunfullmäktiges uppdrag att redovisa antalet förfrågningar om friköp av jordbruksmark som upplåtes med arrende samt utfallet av dessa förfrågningar. Redovisningen översändes till kommunstyrelse och kommunfullmäktige med förslag att förklara uppdraget fullgjort.

Stadsledningskontoret bedömer att de båda uppdragen kan förklaras fullgjorda.

Information som riktar sig till intresserade köpare kommer att förtydligas.

Exploateringsnämnden kommer att i rapportering, delår- respektive årsrapportering, kunna följa utvecklingen över tid. Det finns även i översiktsplanen ett utpekande av brukningsvärd jordbruksmark som utgör ett underlag för avgöranden vid förfrågan om köp av denna sorts mark.

Bedömning ur ekonomisk dimension

Överväganden kring markägande, köp/försäljningar och upplåtelser av jordbruksmark har kommit att omfatta avvägningar ifrån allt fler perspektiv. Det behöver finnas en levande och vital jordbruksverksamhet i landet. Detta bland annat som del av civilförsvaret för att säkra en lokal matproduktion, som över tid behöver stärks och utökas. Nyttjande av

jordbruk och stadsnära odling kan bidra till att upprätthålla ett hållbart livsmedelssystem där småskaligt företagande kan möjliggöras inom en grön näring. Mark behöver samtidigt tillhandahållas för kommande stadsutveckling för bostäder och verksamheter.

Exploateringsnämnden upplåter cirka 3000 ha varav 75 procent är jordbruksmark och 25 procent betesmark. All kommunägd jordbruksmark som är utarrenderad är fördelat på 240 jordbruksarrenden. De årliga arrendeintäkterna är enligt rapporteringen förhållandevis ringa.

Bedömning ur ekologisk dimension

Stadsnära odling är viktigt ur flera perspektiv exempelvis för att nå en högre självförsörjningsgrad och närodlade grödor för livsmedelskedjan. Jordbruksmark ger tillgång och möjlighet till odling som kan bidra till biologisk mångfald. Medvetenheten om att hitta balans för att säkra plats för ett hållbart ekosystem och biologisk mångfald har med tiden höjts hos individen och samhället.

Bedömning ur social dimension

I ljuset av en orolig omvärld ses exempelvis odlingsmöjlighet för att trygga livsmedelstillgången och livsmedelsförsörjningen som ett bidrag till civil beredskap. Möjlighet för människor att ha tillgång till mark för att bedriva så väl storskalig som småskalig odling ses som delar av lösningar på utmaningarna.

Stadsodling kan fungera som en plats där barn i stadsmiljö får en möjlighet att lära om odling och vart livsmedel och mat kommer ifrån. Närhet till natur och plats för lek och lärande är positivt för barnets utveckling. Andra värden som identifierats är att mänskligt välbefinnande i staden stärks av att ha tillgång till en attraktiv grön stad gärna med en närhet till levande landsbygd.

Bilagor

1. Kommunfullmäktiges protokollsutdrag 2021-04-22 § 6
2. Kommunfullmäktiges protokollsutdrag 2023-01-26 § 11
3. Exploateringsnämndens handlingar 2024-02-05 § 21

Ärendet

Exploateringsnämndens återrapportering på kommunfullmäktiges uppdrag 2023-01-26 § 11 att redovisa antalet friköp av jordbruksmark som upplåts med arrende och utfallet av dessa förfrågningar. Ärendet omfattar ytterligare ett uppdrag, 2021-04-22 § 6, som inte förklarades fullgjort i samband med samlingsärende inom uppföljning november 2022.

Beskrivning av ärendet

Kommunfullmäktige gav fastighetsnämnden i uppdrag 2021-04-22 § 6 efter den pågående översyn av nuvarande fastighetsinnehav slutförts, avyttra jordbruksmark som inte är föremål för någon form av framtida stadsutveckling och som omfattas av ett skydd mot ändrad användning i annan ägares hand. Fastighetsnämnden avslutade uppdraget i samband med 2021 årsrapport 2022-02-07 § 7 och föreslog till kommunfullmäktige att uppdraget förklaras fullgjort. I rapporteringen framgår bland annat att nämndens bedömning är att efterfrågan och det ekonomiska värdet vid försäljning av jordbruksmark är begränsad. All mark är utarrenderad och köparkretsen är därför begränsad. Fastighetskontoret har utarbetat rutiner för handläggning av inkommande förfrågningar och aktualitetsprövar i ett första skede tidigare inkomna förfrågningar i ljuset av det nya uppdraget.

I samlingsärende inom uppföljning november 2022, 2023-01-26 § 11 återrapporteras fastighetsnämndens redovisning av uppdraget med förslag att det förklaras fullgjort. Kommunfullmäktige beslutade att uppdraget 2021-04-22 § 6 inte skulle förklaras fullgjort. Vidare beslutades att ge exploateringsnämnden i uppdrag att redovisa hur många intressenter det funnits kring att köpa stadens jordbruksmark samt motivering till utfallet av eventuella förfrågningar.

Exploateringsnämndens återrapportering

Exploateringsförvaltningen redogjorde vid nämndens sammanträde 2024-02-05 för uppdraget som kommunfullmäktige inte förklarade fullgjort. I redovisningen framgår att sedan 2019 har 20 förfrågningar om friköp av jordbruksarrenden inkommit.

Verksamheten som bedrivs är hästhållning med fåtal hästar (3 stycken), ingen aktiv verksamhet eller mindre hobbyverksamhet (5 stycken), matproduktion (10 stycken) samt ridskola (2 stycken). Exploateringsförvaltningen redovisade vidare till nämnden att förvaltningen har tillmötesgått försäljning av fyra av dessa arrendeställen.

Exploateringsförvaltningen lyfte slutligen i sin bedömning till nämnden att kommunen behöver både öka den lokala livsmedelsförsörjningen och tillhandahålla mark för nya bostäder och verksamheter i takt med en ökad befolkningsmängd. Vid en försäljning av jordbruksmark kan kommunen inte längre påverka att den lokala livsmedelsförsörjningen tryggas. Möjligheten till att styra över den framtida stadsutvecklingen försämras också när marken inte längre är kommunägd. Förvaltningen påtalar att det är med andra ord en svår balansgång att avgöra hur stor del av jordbruksmarken som ska vara i privat ägo respektive kommunägd.

Exploateringsnämndens beslut 2024-02-05

Exploateringsnämnden beslutar i enlighet med yrkande från C, D och M:

1. Exploateringsförvaltningen får i uppdrag att på stadens webbplats publicera information till arrendatorer som är intresserade av att friköpa den jordbruksmark de brukar. Det ska tydligt framgå i vilka områden det kan vara möjligt, vilka det inte är

möjligt samt vilka kriterier som behöver vara uppfyllda och vad som kan hindra ett friköp.

2. Exploateringsförvaltningen får i uppdrag att enbart ta hänsyn till politiskt fattade beslut vid bedömningar av förfrågningar av friköp av jordbruksarrenden och att vid tveksamheter lyfta ärendet till exploateringsnämnden.
3. Exploateringsförvaltningen får i uppdrag att i delårs- och årsrapport lämna skriftlig information till nämnden över genomförda respektive nekade försäljningar, i det senare fallet med angivande av skäl till avslaget.
4. Kommunfullmäktiges uppdrag avseende redovisning av antalet intressenter det funnits kring att köpa stadens jordbruksmark samt motivering till utfallet av eventuella förfrågningar enligt KF:s handling 2022 nr 257 förklaras fullgjort.
5. Rapporten översänds till kommunstyrelsen och kommunfullmäktige.

Stadsledningskontorets bedömning

Stadsledningskontoret bedömer att de båda uppdragen kan förklaras fullgjorda.

Exploateringsnämndens beslut innebär att arrendatorer som är intresserade av att friköpa den jordbruksmark de brukar får en tydlig information. Där kommer kriterier som behöver vara uppfyllda att framgå och finnas publicerade på stadens webbplats.

Exploateringsnämnden kommer att få en redovisning som gör att nämnden har en bild över antalet förfrågningar om köp, genomförda köp och hur många förfrågningar som avslagits samt med vilka skäl avslagen motiveras. Redovisning kommer att framgå i delårs- och årsrapportering vilket bedöms göra att det är möjligt för nämnden att följa utvecklingen över tid.

Kommunfullmäktige antog 2022-05-19 § 26 översiktsplan som pekar ut områden för brukningsvärd jordbruksmark. Det innebär att stadens jordbruksmark därmed finns utpekad på en övergripande nivå. Staden har en övergripande bild över sin brukningsvärda jordbruksmark. Det är ett planeringsunderlag vid förfrågan om köp. Det var en något mer öppen fråga när uppdraget från 2021 avslutades i samband med årsrapporteringen från nämnden.

Utpekad brukningsvärd jordbruksmark får endast tas i anspråk för bebyggelse eller anläggningar om det behövs för att tillgodose väsentliga samhällsintressen och detta behov inte kan tillgodoses på ett från allmän synpunkt tillfredsställande sätt. En sådan fråga om att frånga översiktsplanens inriktning är av principiell betydelse och nämnden kommer att hemställa om kommunfullmäktiges beslut vid en sådan förfrågan.

Jonas Kinnander

Eva Hessman

Direktör Ärende och utredning

Stadsdirektör